

03/09/2025

Μητροπολίτης Άνθιμος, μια ζωή για τον Χριστό, τη Θράκη, τη Μακεδονία και την Ελλάδα

/ [Γνώμες](#)

Μητροπολίτης Άνθιμος, μια ζωή για τον Χριστό, τη Θράκη, τη Μακεδονία και την Ελλάδα

Του Μητροπολίτου Φλωρίνης, Πρεσπών και Εορδαίας κ. Ειρηναίου

Το κείμενο αυτό γράφεται στις 3 Σεπτεμβρίου 2025. Από μικρό παιδί έμαθα να τιμώ αυτή τη μέρα της μνήμης του Αγίου Ανθίμου Επισκόπου Νικομηδείας. Αργότερα, ως κληρικός, η τιμή αυτή ενισχύθηκε και ρίζωσε βαθύτερα μέσα μου. Σήμερα, η ημερομηνία αυτή προσφέρει αναρίθμητες αναμνήσεις για τον σημαντικότερο άνθρωπο που πέρασε από τη ζωή μου, τον μακαριστό Μητροπολίτη πρώην Θεσσαλονίκης κυρό Άνθιμο τον από Αλεξανδρουπόλεως.

- «Μνήμη δικαίου μετ' έγκωμίων.»¹

Υπάρχουν πρόσωπα τα οποία η θεία Πρόνοια τοποθετεί σε συγκεκριμένες χρονικές και πνευματικές περιόδους ως σημεία και στυλοβάτες της Εκκλησίας και του Έθνους. Μία τέτοια προσωπικότητα υπήρξε ο Γέροντάς μου κυρός Άνθιμος. Ο κατά κόσμον Διονύσιος Ρούσσας γεννήθηκε στη Σαλμωνή Πύργου Ηλείας το 1934. Αποφοίτησε από τη Φιλοσοφική Σχολή Αθηνών το 1957 και από τη Θεολογική Σχολή του ίδιου Πανεπιστημίου το 1963. Διάκονος χειροτονήθηκε το 1964 από τον Μητροπολίτη Θήρας Γαβριήλ και Πρεσβύτερος το 1965. Διετέλεσε συντάκτης του εβδομαδιαίου φυλλαδίου «Φωνή Κυρίου» από το 1965 μέχρι το 1972.

Ο λόγος μου σήμερα, δεν στοχεύει σε επίγειους επαίνους, αλλά στη γεμάτη ευγνωμοσύνη αποτύπωση της πνευματικής μορφής ενός χαρισματικού εκκλησιαστικού ανδρός. Υπήρξε δυναμικός ποιμένας, ακούραστος εργάτης του Ευαγγελίου, προνοητικός πατέρας, φλογερός πατριώτης, νηφάλιος οραματιστής, άριστος συνομιλητής και καλός δάσκαλος.

Η πνευματική του πατρότητα δεν ήταν τύπος αλλά ουσία. Δεν καλλιεργούσε σχέσεις εξάρτησης αλλά διαμόρφωνε την εν Χριστώ ελευθερία. Αυτό το βίωσα και εγώ προσωπικά. Ο Ιεράρχης είχε εκκλησιαστική και θεολογική συνείδηση, έτσι λοιπόν είχε το χάρισμα να καθοδηγεί χωρίς να επιβάλλεται. Να εμπνέει χωρίς να εκβιάζει. Να διορθώνει χωρίς να πληγώνει. Η ακρίβειά του στην πίστη και η ευρυχωρία του στην αγάπη μετέτρεπαν την πνευματική του καθοδήγηση σε πλούσια μαθητεία.

- «Οὐ γὰρ ἔαν μυρίους παιδαγωγοὺς ἔχητε ἐν Χριστῷ, ἀλλ' οὐ πολλοὺς πατέρας· ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα.»²

Η αγάπη του για τον Χριστό και την Ελλάδα αποτελούσε σε όλη του τη ζωή, βασικό θεμέλιο του λόγου και της δράσεώς του. Στα κείμενά του συνυπήρχαν το Ευαγγέλιο και η εθνική αυτοσυνειδησία, η Εκκλησία και η Ιστορία. Δεν δίστασε ποτέ να τοποθετηθεί δημόσια με σαφήνεια, παρρησία και θεολογικό ήθος. Η φωνή του υπήρξε πατρική για όλους, μικρούς και μεγάλους στην ηλικία.

- «Εἰ ὁ Θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς καθ' ἡμῶν.»³

Η ποιμαντορία του ξεκίνησε στη Θράκη και στην Ιερά Μητρόπολη Αλεξανδρουπόλεως το 1974. Στις 14 Ιουλίου 1974, χειροτονήθηκε στον Ιερό Ναό Αγίου Βασιλείου οδού Μετσόβου Αθηνών Μητροπολίτης Αλεξανδρουπόλεως. Τη χειροτονία τέλεσε ο Μητροπολίτης Θήρας Γαβριήλ συμπαραστατούμενος από τους Μητροπολίτες Γυθείου Σωτήριο, Δράμας Διονύσιο και Μεσογαίας Αγαθόνικο.

Αμέσως μετά την Ενθρόνιση διακρίθηκαν οι ποιμαντικές και διοικητικές του ικανότητες. Με διάθεση, σχεδιασμό και τακτική, προχώρησε πρώτον στην ανασυγκρότηση των δομών, δεύτερον στην ενίσχυση του πνευματικού έργου και τρίτον στη στήριξη της κοινωνικής συνοχής. Τα προβλήματα αναρίθμητα στον Έβρο. Ο Θεός όμως έστειλε τον κατάλληλο Επίσκοπο την κατάλληλη χρονική στιγμή. Συνεργασία με όλους τους φορείς και για όλα τα θέματα. Ζητούμενο για το Μητροπολίτη πάντα ο άνθρωπος και τα προβλήματα της καθημερινότητας του.

Στην Αλεξανδρούπολη, με όλες του τις δυνάμεις και οραματική διάθεση, αγωνίστηκε για την ίδρυση του τμήματος της Ιατρικής Σχολής του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου εντός των ορίων της πόλεως. Πίστευε ότι η παρουσία της Ανώτατης Εκπαίδευσης στην καρδιά της Θράκης θα ενίσχυε όχι μόνο την πνευματική ζωή αλλά και την εθνική αυτοσυνειδησία της περιοχής, μετατρέποντας την πρωτεύουσα του Έβρου σε φάρο παιδείας και πολιτισμού.

Πάντοτε αγωνιούσε για τους νέους και τις νέες. Με ιδιαίτερη στοργή περιέβαλε την κατασκήνωση της Μάκρης στην Αλεξανδρούπολη την οποία φρόντισε να ανακαινίσει και να αναζωογονήσει. Στόχος του, η Εκκλησία να βρίσκεται πάντα δίπλα στα χρυσά της Ελλάδος παιδιά.

Όσον αφορά τη λατρεία, με ιδιαίτερη φροντίδα ίδρυσε εκ του μηδενός δύο Ιερές Μονές. Την Ιερά Μονή Παναγίας του Έβρου στη Μάκρη, όπου με τη χάρη του Θεού στέριωσε το Μοναστήρι πνευματικά με την προσευχητική παρουσία του μακαριστού Γέροντος Πολυκάρπου Μαντζάρογλου και της σεμνής Γερόντισσας Μακρίνας. Η αδελφότητα, με τη χάρη της Παναγίας αυξήθηκε και αυτό τον ικανοποιούσε τον ίδιο βλέποντας την πνευματική πρόοδο. Το Μοναστήρι, έγινε κιβωτός χάριτος και τόπος αδιάκοπης προσευχής για όλο τον λαό. Η δεύτερη Ιερά Μονή αυτή του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου που θεωρείται κτήτορας στο

Αετοχώρι, αποτέλεσε και αποτελεί τόπο προσευχής των εγγεγραμμένων Ιερομονάχων της Ιεράς Μητροπόλεως και πνευματική όαση για τους προσκυνητές της.

Με το ίδιο πατρικό και αμείωτο ενδιαφέρον φρόντισε και για την οικοδόμηση και τον ευτρεπισμό πολλών Ιερών Ναών στην ακριτική του Μητρόπολη. Ανήγειρε νέους Ναούς, στήριξε τις Ενορίες ώστε να έχουν λατρευτικούς χώρους που να εμπνέουν σεβασμό και προσευχή. Για τον Ποιμενάρχη, κάθε Ενορία ήταν μια πύλη του ουρανού, μια εστία πίστης και ενότητας του λαού του Θεού. Οι Ναοί που ανήγειρε και εγκαινίασε αποτελούν μέχρι και σήμερα ζωντανές μαρτυρίες της αγάπης του για την Εκκλησία και την τοπική κοινωνία της Θράκης.

Με ξεχωριστή διάκριση και αγάπη χειροτόνησε στην Αλεξανδρούπολη μεγάλο αριθμό νέων κληρικών. Δεν έβλεπε τη χειροτονία ως μία τυπική πράξη, αλλά ως Μυστήριο που απαιτούσε προσευχή, ευθύνη και προετοιμασία. Στήριζε τους νέους ιερείς στα πρώτα τους βήματα, επεδίωκε την πανεπιστημιακή τους κατάρτιση, καθοδηγούσε με αγάπη και φρόντιζε να καλλιεργούν καθημερινά τη φρεσκάδα της Ιερωσύνης, με αναφορά στην Αγία Τράπεζα. Μέσα από τις χειροτονίες του σφράγισε τη ζωή της τοπικής Εκκλησίας με νέες ρίζες ποιμαντικής συνέχειας.

- «Ἡ ἀγάπη οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς.»⁴

Ιδιαίτερα σημαντικό έργο υπήρξε και το Φιλανθρωπικό έργο. Σημείο αναφοράς, η ίδρυση του Ιδρύματος χρονίως πασχόντων «Άγιος Κυπριανός» τον Απρίλιο του 1994. Ο μακαριστός Άνθιμος οραματίστηκε έναν χώρο όπου οι πάσχοντες συνάνθρωποι θα βρίσκουν φροντίδα, αγάπη και αξιοπρέπεια. Τίποτα δεν είναι δεδομένο στις μέρες μας. Δεν επρόκειτο λοιπόν, για μια απλή κοινωνική δομή αλλά για μια προέκταση της ίδιας της ποιμαντικής ευαισθησίας της Εκκλησίας.

Το Ίδρυμα «Άγιος Κυπριανός» αποτελεί μέχρι σήμερα πρότυπο με αξιοζήλευτες εγκαταστάσεις και υπηρεσίες. Με την οργάνωση, την επιστημονική κατάρτιση του προσωπικού και το πνεύμα διακονίας που το διακρίνει είναι φωτεινό παράδειγμα εκκλησιαστικής φροντίδας. Είναι τόπος όπου ο πόνος συναντά την αγάπη και η ασθένεια μεταμορφώνεται σε μαρτυρία πίστεως.

Σημαντική θέση στα έργα του, είχε και το Μαθητικό Οικοτροφείο «Άγιος Στέφανος» στην Αλεξανδρούπολη, το οποίο εγκαινιάστηκε στις 30 Οκτωβρίου 1978. Εκεί φιλοξενήθηκαν μαθητές από όλο τον Έβρο που άφησαν τα σπίτια και τις οικογένειές τους για να σπουδάσουν στην πόλη. Το Οικοτροφείο στάθηκε δεύτερο σπίτι για τους νέους, τόπος αγάπης, φροντίδας και πνευματικής στήριξης.

Ο ίδιος ο Ιεράρχης επισκεπτόταν συχνά το Μαθητικό Οικοτροφείο. Με πατρικό ενδιαφέρον μιλούσε με τα παιδιά, έτρωγε μαζί τους στην τραπεζαρία, τα ενθάρρυνε και τα στήριζε. Ο «Άγιος Στέφανος» έγινε σχολείο ζωής, όπου η μάθηση

συνάντησε την πίστη και η καθημερινότητα μεταμορφωνόταν σε μάθημα ήθους και αρετής.

Ιδιαίτερη αγάπη έτρεφε και για το νησί της Σαμοθράκης, τις φυσικές του ομορφιές και τη μοναδική του πνευματική αύρα. Έχτισε Επισκοπείο, το οποίο υπήρξε η βάση της προσευχής και του σχεδιασμού. Η επικοινωνία του με τους κατοίκους του νησιού ήταν πάντοτε για εκείνον πηγή χαράς και πνευματικής αναψυχής. Ανέδειξε τη μνήμη των πέντε Νεομαρτύρων της Σαμοθράκης που μαρτύρησαν στη Μάκρη και η ετήσια πανήγυρη τους αποτελούσε πάντοτε μια ευλογία για τον ίδιο καθώς τη θεωρούσε θεμέλιο μαρτυρίας, πίστεως και πνευματικής αναγέννησης.

- «Ὅς ἂν θέλῃ γενέσθαι μέγας ἐν ὑμῖν, ἔσται ὑμῶν διάκονος.»⁵

Η ώρα της φυγής από την Αλεξανδρούπολη, υπήρξε δύσκολη αλλά συνάμα και ιερή. Ο Γέροντας είχε ριζώσει βαθιά στη γη του Έβρου και στις καρδιές των ανθρώπων για τριάντα χρόνια. Είχε εργαστεί με θυσιαστικό φρόνημα, είχε ιδρύσει, οικοδομήσει, χειροτονήσει και εμπνεύσει. Όταν η Εκκλησία τον κάλεσε στη Θεσσαλονίκη υπάκουσε αμέσως. Η μετάθεσή του στη συμπρωτεύουσα συνοδεύτηκε από συγκίνηση και δάκρυα. Υπήρξε όμως ταυτόχρονα και η βεβαιότητα, ότι το έργο του θα συνεχιστεί από τον διάδοχό του.

Ιδιαίτερη ευλογία υπήρξε, το ότι στην Ιερά Μητρόπολη Αλεξανδρουπόλεως τον διαδέχθηκε στον Επισκοπικό θρόνο ο στενός συνεργάτης του και τότε Πρωτοσύγκελλος Αρχιμανδρίτης Άνθιμος Κουκουρίδης.

Η τοπική Εκκλησία δεν ένιωσε κενό αλλά συνέχειά της παρακαταθήκης. Το έργο που ξεκίνησε ο Γέροντας συνεχίστηκε και αυξήθηκε με συνέπεια και πίστη.

Ο Μητροπολίτης Αλεξανδρουπόλεως Άνθιμος Β΄ συνεχίζει μέχρι και σήμερα το έργο που παρέλαβε από τον Γέροντα με συνέπεια, διάκριση και αγάπη. Η διακονία του, αποτελεί ζωντανή συνέχεια του μακαριστού Ιεράρχη και βεβαίωση ότι οι κόποι του έπесαν σε εύφορο έδαφος και καρποφόρησαν πολλαπλασίως . Η Αλεξανδρούπολη παραμένει φάρος πίστεως και πολιτισμού, σφραγισμένη από τον κόπο και την ευλογία του Αρχιερατικού του έργου.

Η μετάβασή του λοιπόν, στη Μητρόπολη Θεσσαλονίκης δεν υπήρξε απλώς μετάθεση αλλά μία αποστολή ευθύνης. Σε μια πόλη καρδιά της Βορείου Ελλάδος, με πολυπολιτισμική ταυτότητα και σύνθετο κοινωνικό ιστό, ο από Αλεξανδρουπόλεως Άνθιμος ανέλαβε το 2004 με επίγνωση και αποφασιστικότητα. Δέχθηκε την εκλογή του. Οργάνωσε, ανακαίνισε και θεμελίωσε. Άνοιξε την Εκκλησία στους νέους, στους ανήμπορους, στους πανεπιστημιακούς δασκάλους, στους επαγγελματίες, σε όλους χωρίς καμιά εξαίρεση. Υπήρξε εργάτης, συντονιστής, ποιμένας και θεολόγος.

- « Ἐπείνασα καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ ἐποτίσατέ με, ξένος ἤμην καὶ συνηγάγετέ με.»⁶

Στη Θεσσαλονίκη, ανέπτυξε σημαντική ποιμαντική μέριμνα για τη νεότητα μέσω πνευματικών και νεανικών κέντρων, ενώ φρόντισε ιδιαίτερα και τη λειτουργία ξενώνα για φοιτητές, που λειτούργησε δίπλα στον Ιερό Ναό της Παναγίας Δεξιάς. Δεν έβλεπε τη νεολαία ως πρόβλημα αλλά ως πρόσωπα με ποικίλα χαρίσματα. Ο λόγος του προς τους νέους υπήρξε πάντα σαφής να μένουν στην Εκκλησία, όχι ως υποχρέωση αλλά ως ελευθερία.

- «Μνήσθητι τοῦ κτίσαντός σε ἐν ἡμέραις νεότητός σου.»⁷

Κατά την ποιμαντορία του στην πόλη του Αγίου Δημητρίου, χειροτόνησε πλήθος νέων κληρικών, τους οποίους καθοδήγησε πνευματικά με αγάπη, διάκριση και αληθινό πατρικό ενδιαφέρον. Πάντα ενδιαφερόταν για την πνευματική τους πρόοδο. Την ιερατική οικογένεια την εκτιμούσε και την είχε πολύ ψηλά.

Γνώρισμα του χαρακτήρα του, υπήρξε ο σεβασμός του στο ράσο. Πάντοτε μιλούσε με θαυμασμό για τους παλαιότερους Ιεράρχες. Δεν θεώρησε ποτέ την αρχιερωσύνη ως προσωπικό προνόμιο, αλλά ως διακονία και συνέχεια ζωής της Εκκλησίας. Τιμούσε πάντα τους προκατόχους του για την προσφορά τους.

Ήταν άνθρωπος της προσευχής. Η διορατικότητά του για πρόσωπα και καταστάσεις στηριζόταν στην πνευματική του ζωή. Η δράση του δεν χωριζόταν από το Άγιο Θυσιαστήριο. Εξομολογούσε, λειτουργούσε και προσευχόταν ως το τέλος. Όχι πρόχειρα αλλά με έντονη πίστη ότι ο Θεός ακούει τις προσευχές των ανθρώπων. Οι αποφάσεις του ήταν καρπός εκκλησιαστικής εμπειρίας και όχι αποτέλεσμα μιας στιγμής.

- «Καιρὸς τοῦ ποιῆσαι τῷ Κυρίῳ.»⁸

Η εκούσια παραίτησή του από τον επισκοπικό θρόνο της Θεσσαλονίκης υπήρξε καρπός βαθιάς προσευχής, αυτογνωσίας, εκκλησιολογικής επίγνωσης και αφοσίωσης στην τάξη της Εκκλησίας. Άλλωστε, δεν ήταν άνθρωπος που θα

δεχόταν υποδείξεις πάνω σε αυτό το τόσο σημαντικό θέμα. Ο Γέροντας Άνθιμος δεν προσκολλήθηκε ποτέ στο επισκοπικό αξίωμα. Το τίμησε και το υπηρέτησε μέχρι τέλους. Στη νέα αυτή φάση της ζωής του μετά την παραίτησή του, πολύτιμη στάθηκε η έμπρακτη και συγκινητική συμπαράσταση του διαδόχου του, Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Φιλοθέου, ο οποίος με σεβασμό υιού και πολύ αγάπη τον πλαισίωσε, αποδεικνύοντας έμπρακτα τη συνέχεια της ποιμαντικής φροντίδας στην Εκκλησία.

Η εκδημία του στις 13 Μαρτίου 2025, δεν σήμανε το τέλος ενός απλού κύκλου ζωής αλλά την ολοκλήρωση μίας θεοφιλούς πορείας και ποιμαντορίας. Το πρόσωπό του έμεινε στη μνήμη των ανθρώπων από όπου και αν πέρασε, ως παράδειγμα ευθύνης, συνέπειας και θυσιαστικής αγάπης.

Η Εξόδιος ακολουθία του, υπήρξε μια ζωντανή μαρτυρία της αγάπης και του σεβασμού που ενέπνευσε όλα τα χρόνια της ζωής του. Τον τίμησαν όλοι, αρχιερείς, κλήρος, μοναχοί, λαός και πολιτεία. Ο Καθεδρικός Ναός της Θεσσαλονίκης, πλημμύρισε από πρόσωπα που είχαν ευεργετηθεί από τη διακονία του και οι ύμνοι της ακολουθίας ενώθηκαν με δάκρυα ευγνωμοσύνης. Δεν ήταν μια απλή τελετή, αλλά η ανακεφαλαίωση μιας ζωής αφιερωμένης στον Χριστό και στην Εκκλησία Του.

Ο τάφος του, στον Ιερό Μητροπολιτικό Ναό Αγίου Γρηγορίου του Παλαμά, είναι ο τόπος που μπορούμε να τον συναντούμε και να του μιλούμε καρδιακά. Εκεί αναπαύεται το τίμιο σκήνωμά του, στο κέντρο της πόλεως που αγάπησε και διακόνησε μέχρι τέλους. Ο χώρος αυτός έγινε για όλους εμάς, όπου και αν βρισκόμαστε και διακονούμε σημείο αναφοράς, προσευχής και μνήμης στον Πνευματικό μας πατέρα.

Αξιώθηκε να δει, τα πνευματικά του παιδιά που γαλουχήθηκαν κοντά του να γίνονται Επίσκοποι της Εκκλησίας. Δεν υπήρχε μεγαλύτερη χαρά και τιμή για εκείνον, από το να βλέπει τους κόπους της πνευματικής του πατρότητας να καρποφορούν. Η Εκκλησία, μας έλεγε πάντα δεν είναι έργο ενός ανθρώπου, είναι συνέχεια ζωής και παρακαταθήκης. Αυτό το έζησε βαθιά ο Γέροντάς μου και το προσέφερε ως ευλογία σε όλους εμάς τους νεώτερους.

Θυμάμαι σαν να ήταν χθές. Η εκκλησιολογία του φάνηκε με τον πιο δυναμικό τρόπο μία ημέρα μετά τις Αρχιεπισκοπικές εκλογές του 1998. Επιστρέψαμε με το αεροπλάνο από την Αθήνα στην Αλεξανδρούπολη. Ήθελε να δει πως σκέφτομαι και να με διδάξει για μία ακόμη φορά. Ως διάκονο και μικρότερο στην ηλικία, με ρώτησε πώς είδα την όλη διαδικασία και του απάντησα καρδιακά. Εκείνος, ακούγοντας ότι του είπα, μου τόνισε με τον πιο δυναμικό τρόπο: «Από εχθές παιδί μου, έχουμε νέο Αρχιεπίσκοπο. Του οφείλουμε σεβασμό, προσευχή και αγάπη. Εμείς πάμε και πάλι να συνεχίσουμε τη διακονία μας στην Αλεξανδρούπολη».

Αυτά ήταν τα λόγια του. Χωρίς φανατισμούς, χωρίς διχόνοιες και πάντοτε με πνεύμα ενότητας. Αυτή η φράση του, έμεινε χαραγμένη μέσα μου ως μάθημα εκκλησιαστικού ήθους και αληθινής ταπείνωσης.

Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Άνθιμος ο από Αλεξανδρουπόλεως (1934- 2025). Για εμένα προσωπικά υπήρξε ο Πνευματικός μου πατέρας. Με διαμόρφωσε, με καθοδήγησε, με ανέδειξε και με στήριξε ως άνθρωπο και κληρικό. Δεν μπορώ να λησμονήσω το βλέμμα του, τη φωνή του, τις συμβουλές του ακόμη και τη σιωπή του.

- «Ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν υπέρ των προβάτων.»⁹

Σήμερα, ως πνευματικό παιδί του, τον οποίο γνώρισα από την παιδική μου ηλικία και ο οποίος με χειροτόνησε διάκονο και πρεσβύτερο, προσεύχομαι να σταθώ αντάξιος της πνευματικής του παρακαταθήκης. Να πορεύομαι με πίστη, αφοσίωση και συνέπεια ως καλός Ποιμένας και να έχω διαρκώς μπροστά μου τη μορφή του. Όχι ως είδωλο αλλά ως πυξίδα. Όχι ως σκιά αλλά ως φως. Γιατί τελικά αυτό είναι Εκκλησία.

- «Ἐγνώρισάς μοι ὁδὸν ζωῆς· πληρώσεις με εὐφροσύνης μετὰ τοῦ προσώπου σου.»¹⁰

Παραπομπές:

- ¹ Παροιμίαι 10,7
- ² Α Κορινθίους 4,15
- ³ Ρωμαίους 8,31
- ⁴ Α Κορινθίους 13,5
- ⁵ Μάρκος 10,43
- ⁶ Ματθαίος 25,35
- ⁷ Εκκλησιαστής 12,1
- ⁸ Ψαλμός 118,126
- ⁹ Ιωάννης 10,11
- ¹⁰ Ψαλμός 15,11